

TÜRKİYE - İNGİLTERE (BİRLEŞİK KRALLIK) SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

GİRİŞ

Yılbaşı itibarıyla İngiltere'nin 48 yıldır üyesi olduğu Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılması kesinleşmiştir. Taraflar bu ayrımın en az sorunlu bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak üzere, son dakikada belki de bir mucize denilebilecek şekilde **24 Aralık 2020** tarihinde, ayrışmanın **hukuki bakımdan** düzenli olmasını amaçlayan bir anlaşmaya varabilmişlerdir. Türkiye'nin en büyük dış ticaret partnerleri olan AB'nin ve İngiltere'nin bu şekilde kuralları belirlenmiş bir anlaşma çerçevesinde ayrışmaları, tabiatıyla olumlu bir gelişmedir.

Türkiye ve İngiltere arasındaki ticaret ilişkileri Gümrük Birliği (GB) çerçevesinde yürütülüyordu. İngiltere'nin AB'den ayrılması ile iki ülke arasında ticaret ilişkilerini düzenleyen hukuki zemin ortadan kalkmış oluyordu. Bu gelişme, Türkiye bakımından en büyük ikinci ihracat pazarı olması önem arz eden İngiltere ile ticaret ilişkilerinin yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştı. İngiltere'nin AB ile kurallı ayrışmasını sağlayan bir serbest ticaret anlaşmasını yapması, Türkiye'ye de İngiltere ile ikili bir serbest ticaret anlaşması yapma olanağını hukuken sağlamıştı.

Daha önceden sürdürüldüğü anlaşılan hazırlıkların bir sonucu olarak Türkiye ve İngiltere arasında **29 Aralık 2020** tarihinde bir **Serbest Ticaret Anlaşması** yapıldığı ilan edilmiştir. Anlaşma sanal ortamda Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan ile İngiliz Uluslararası Ticaret Bakanı Liz Truss tarafından imzalanmıştır. Böylece iki ülke arasında ticaret konularında herhangi bir belirsizlik ortamına mahal bırakılmayarak kuralların ve gümrük tarifelerinin, yeni dönemde de Brexit öncesi dönemdeki gibi, aynı şekilde işlemesi sağlanmıştır. Gerçekten de uluslararası ticaret çevreleri bu anlaşmayı "devamlılık anlaşması" (continuity agreement) olarak nitelendirmişlerdir

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1257/Bozkurt+Aran>

Böylece Türkiye ile İngiltere arasındaki ticari ilişkilerin Brexit öncesindeki gibi düzenli bir şekilde, herhangi bir belirsizlik ortamı yaratılmadan devam etmesini sağlayan ilk aşama sorunsuz geçilmiştir. Bu vesileyle yapılan açıklamalarda yeni konuları içerecek şekilde iddialı ve kapsamlı bir serbest ticaret anlaşması için de çalışmaların devam edeceği ifade edilmiştir. Doğal olarak, hizmetler, tarım, yatırımlar, elektronik ticaret gibi güncel konuları içerecek derin ve kapsamlı “yeni nesil ticaret anlaşmasının” yapılması uzun bir müzakere sürecini gerektirmektedir. Türkiye’nin, bu tür anlaşmalarda yararlanacak birikimi henüz oluşma safhasında olduğundan, İngiltere ile bu tür bir anlaşma için müzakere sürecini başlatması her bakımdan yararlı olacaktır.

Türkiye Bakımından

İngiltere, Türkiye bakımından önemli bir ticaret ortağıdır. 2019 yılında 12,8 milyar dolar ile ikinci büyük ihracat pazarını oluşturmaktadır. Aynı yıl Türkiye İngiltere’den 5,6 milyar dolar tutarında ithalat yapmıştır. 18 milyar doları geçen ikili ticaret hacmi GB kararı çerçevesinde gerçekleşmekteydi. Türkiye’de İngiltere kaynaklı doğrudan yabancı yatırım tutarı ise 11,6 milyar dolar tutarındadır.

İngiltere ile yapılan anlaşma, GB mevzuatının iki ülke ticari ilişkilerinde devamını sağlamış olmaktadır. Sanayi mallarına ilaveten AB’nin bazı tarım malları konusunda Türkiye’ye tanıdığı “tavizli tarife oranlarının” da İngiltere tarafından uygulanmaya aynen devam edeceği açıklanmıştır. Ticaret Bakanı Ruhsar sanal imza töreninde yaptığı açıklamada; anlaşmanın yapılmamış olması halinde İngiltere’ye yaptığımız ihracatın yaklaşık %75 vergi yükü ile karşılaşacağını ve 2,4 milyar dolar tutarında zarara uğrayacağımızı belirtmiştir.²

Devamlılık Anlaşmasının yapılması ile iki ülke arasındaki belirsizlik ortamının ortadan kalkması önemli bir gelişmedir. Bununla beraber anlaşma, Gümrük Birliği ile çeyrek yüzyıl önce karara bağlanmış kurullarla belirlenmiş mevcut durumun aynen devam etmesini sağlamaktadır. İki ülke arasında özellikle otomotiv alanında tesis edilmiş olan tedarik zincirinin aksamadan sürdürülmesi ve bu alanda Türkiye’nin rekabet gücünün korunması sağlanmıştır.

Anlaşmada yer alan gözden geçirme maddesi uyarınca, önümüzdeki iki yıl içerisinde tarafların anlaşma kapsamını hizmetler, dijital ticaret, tarım ve ticaret alanında daha serbest hükümlerle genişletecekleri de belirtilmektedir.³ Böyle bir anlaşmanın İngiltere ile müzakere edilerek tamamlanması, Türkiye’nin diğer ticaret ortakları ile yeni nesil anlaşmalar yapması bakımından da yararlı bir örnek oluşturacaktır.

İngiltere Bakımından

İngiltere’nin Brexit dolayısıyla sağlamayı amaçladığı hususlardan biri de AB’nin frenleyici kurallarından kurtularak, ülkelerle daha liberal serbest ticaret anlaşmaları yapmak ve İngiltere’yi dünyaya açmak olarak özetlenebilir. Brexit’ten önceki durumun muhafaza edilmesi, bu sürecin ilk aşaması olarak düşünülebilir. Bu aşamadan sonra İngiltere kendi kuralları çerçevesinde yeni bir ticaret düzeni kurmayı hedeflemektedir.

İngiltere ilk önce, AB’nin muhtelif tarihlerde değişik ülkeler ve gruplar ile yaptığı serbest ticaret anlaşmalarının hükümlerinin 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren aynen geçerli olmasını sağlamayı amaçlamıştır. Yapılan anlaşmaların onaylanma süreçlerinin tamamlanmasına değin, ticaretin

² <https://ticaret.gov.tr/haberler/turkiye-ile-birlesik-krallik-arasinda-serbest-ticaret-anlasmasi-imzalandi>

³ L.Pitel, S.Payne; “UK and Turkey to sign free trade deal this week”; Financial Times; 27 Aralık 2020.

sürekliliğini sağlamak amacıyla, geçici uygulama veya “köprüleme” düzenekleri de yürürlüğe konulmuştur. Bu amaçla aralarında Türkiye, Mısır, Gürcistan, Norveç, İsrail, Lübnan, Fas, Güney Kore, Moldova, İsviçre, Ukrayna ve Vietnam gibi ülkelerin de bulunduğu 59 ülke ile devamlılık anlaşmaları yapılmıştır. Kanada ve Meksika ile yapılan serbest ticaret anlaşmalarının 2021 başlarında yürürlüğe gireceği, Ürdün ile ticaretin ise “Genelleştirilmiş Tercih Sistemi” çerçevesinde uygulanacağı belirtilmektedir.⁴

İngiltere diğer taraftan ABD, Avustralya ve Yeni Zelanda ile uygunluk değerlendirmesi sağlayan “Karşılıklı Tanınma Anlaşmalarını” da gerçekleştirmiştir. Kısacası İngiltere, Avrupa Birliği’ne ilave olarak 62 ülke ile de ticari ilişkilerini mevcut haliyle idame ettirebilmek amacıyla Serbest Ticaret Anlaşmaları yapmış olmaktadır.

Böylece İngiltere, AB’nin imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının, Brexit sonrasında İngiltere için geçerli olmasını sağlayan “yeniden oluşturma” anlaşmalarının önemli bir bölümünü tamamlamıştır.

Son Söz

Türkiye’nin İngiltere ile imzaladığı anlaşma, belirsizlik ortamını kaldırması bakımından önemlidir. Ancak bunu nihai hedef olarak görmek uygun olmayacaktır. Çağımızın gereklerine yanıt verecek şekilde kurallar, yatırımlar, hizmetler, dijital ticaret, tarım ticaretini de kapsayacak derin bir yeni nesil Serbest Ticaret Anlaşması hedeflenmelidir.

Türkiye diğer taraftan Gümrük Birliği’nin güncelleştirilmesi amacıyla AB nezdinde zemin yoklamak ve GB’nin kapsamına yeni güncel alanları ilave ederek genişletilmesini amaçlamaktadır. Türkiye’nin özellikle İngiltere gibi önde gelen sanayileşmiş bir ülke ile hizmetler, tarım, yatırımlar ve elektronik gibi yeni ticaret konularını da içerecek kapsamlı ve derin bir anlaşma için müzakerelere başlaması, GB’nin güncellenmesi bakımından ciddi bir birikim de sağlayacaktır.

⁴ <https://www.gov.uk/guidance/uk-trade-agreements-with-non-eu-countries#mutual-recognition-agreements>